

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto III - Cena 10 lir - 6 jugolir - 2.50 din

TRST sobota, 6. septembra 1947

Postnina plačana v gotovini
Sp. d. izd. in ab. poštne

Štev. 687

Kot žrtve ste padli v borbi za nas...

Dvanajst let je trajala »svoboda«, ki jo je dvatisočletna »Italija« prinesla l. 1918. primorskim Slovincem. Dvanajst let je Italija dan na dan lomila slovenske obljube, ki jih je dala primorskim Slovincem ob svojem prihodu med nje. Dvanajst let se je dan na dan trudila, da dobi v slovenskih glavah besedo »Italijan« pomen »verolomneš« ali »separ«.

Laino svobodoljublje se je l. 1922. z mago fašizma povsem razgledalo. Slovinci so na lastni koži izkušali, da so njihovi gospodarji pristni potomci volkulje in izvajajo zoper nje brez vseh pomislekov izreke: »Človek je človeku volk« (Homo homini lupus). Ti fašistični volkovi so prisegli, da bodo naš življenjski prostor popolnoma iztrebili. Izdelali so posebne zakone za ta volji lov na slovenske ovčice. Očutili so se tako močne, da so razglasili v parlamentu z besedo »asimilacija« smrtno obsodo zoper pol milijona Slovincu in Hrvatov na Primorskem in v Istri.

Zasnovali so natančen načrt za hitro raznarodovanje. Vzeli so Slovincem in Hrvatom sole, družila in druge kulturne in gospodarske ustanove in obkolili leto za letom pregledali svojega dela, vzprijeli vanj svoje najboljše glave, vse neizmerna sredstva svoje mogočne države, zlorabljali tudi cerkev za svoje uničevalne namene.

Fašistovski divjanje je prikipelo do vrhunca. Slovensko razumnost je bilo razpršeno ali izgubljeno. Starejši rod je gledal žalostno na ruševine našega stoletnega kulturnega dela. Mlajši rod se je potujčeval po fašistovskih učilnicah. Slovensko besedo so vrhli iz uradnih, tiskanih in iz cerkve, prepovedali so jo na ulici. Narod je živel v najhujši duševni tiski, ki ji ni bilo videti konca. Fašistovska pošast je rasla in se krepila, napovedovala stoletje fašizma in se pripravljala na zavajanje sveta.

V tej najhujši stiski mladina ni obupala. Snovala je svoje skrivna društva, se učila in se izobraževala skrivaj v svoji materinski in začela misliti na to, da bi začela napadati volkove v njihovem brlogu, da bi jim začela vračati milo za drago. Starejši rod se je prihulil, stokal in prenašal nasilje, kakor je mogel. Mladina je začela, da zopade s polno hlevno vdanostjo v boju in dučevo voljo narodni smrti; spoznala je, da se mora ljudstvo zadržati in otopelosti in mrtvila, da se je treba nasilja lotiti z njegovimi sredstvi in vzbuditi v narodu odpor, opozoriti druge narode na nezno razmere na Primorskem, zaklicati v svet bolečino pol milijona na smrt obsojenih Slovincu.

BIDOVEČ

MARUSIC

Fašisti so slovenske zarotnike zasledili in zaprli. L. 1930. so se fašistične ječe napolnile z mladimi Slovinci, ki so hoteli svojemu narodu pomagati tako, kakor so velevali obupne razmere tistih let. Posebno sodišče za varnost fašistovske države je uprisorilo veliko pravdo, v kateri so zablestela imena: Bidoveč, Miloš, Muruš, Valencić. Te štiri mladeniče, stare od 22 do 33 let, so fašistični krivniki ustrelili na Bazovici 6. septembra 1930. in odpeljali njih trupla, da nihče ni vedel za njihove grobove.

Bazovica je postala zgodovinsko ime. Leta so tekla, a vsako leto je slovenski narod obhajal spomin na bazoviške žrtve, kakor bi bil to za Primorje nov Vidov dan. Fašistovskemu zločinu na Bazovici je sledilo do prvega padca fašizma še trinajst let zatiranja in raznarodovanja. Bazovica je ostala kot spomenik na sredi petindvajsetletnega križevca po primorskih Slovincu. Kri mladih slovenskih junakov, prelita na Bazovici, je podžigala narod, da ni klonil tuji pot, ko se je stara Jugoslavija zrušila. Ta kri je vnela vse Slovence, ko je fašistovska poplava zagrnila Slovenijo od juga, nacistična pa od severa in se je delo, da Slovenije ni več na svetu. Ta kri je plamenela v žilah slo-

venskih brigad vsa leta osvobodilne borbe. Bazoviški junaki so vodili naše oboroženo ljudstvo do končne zmagе — v svobodo.

MILOŠ

VALENCIĆ

Zgodovina osvobodilne borbe je posvetila ime Bazovici. Njen zgodovinski pomen se bo z leti zmeraj večal. Bu

Dva nova kandidata za tržaškega guvernerja

Lake Success, 5 (AFP) — Po zadnji seji podpora Varnostnega sveta, ki ima nalogo preučiti predloge o 16 kandidatih za tržaškega guvernerja, ki so jih do sedaj predložile posamezne delegacije, se je domalo, da bosta po pologu ratifikacijskih listin, ko bo avtomatično stopil v veljavo statut STO-ja, predložena dva nova kandidata za guvernerja. Podoba bo v torek predložil Varnostnemu svetu svoje dokončno poročilo.

Britanski vojni minister bo obiskal Trst

Trst, 5. — Poročevalski urad za Julijsko krajino je danes izdal naslednje poročilo: Glavni štab sredozemskih sil uradno sporoča, da je včeraj prišel v Italijo F. J. Bellenger, minister za vojsko, na kratki obisk sredozemskih sil. Minister Bellenger bo obiskal čete v Trstu, Vidmu in Benetkah ter bo imel na vse poveljujoče častnike nagovor o tekočih vojaških problemih. G. Bellenger, ki je bil pri britanski ekspedicijski vojski, ki se je umaknila pri Dunquerqueu, biva pri poveljniku sredozemskih sil v taktičnem glavnem stanu.

Madžarska bo položila ratifikacijske listine 31. t. m.

Budimpešta, 5. — List »Vilagosaz« poroča, da bo Madžarska položila ratifikacijske listine v Moskvi 16. septembra, ko bo slovesno otvorjen novi parlament.

Nenni odpotuje v Prago

Varšava, 5. — Voditelj italijanske socialistične stranke Pietro Nenni, ki je bil nekaj dni v Varšavi, bo jutri z letalom odpotoval v Prago, kjer bo ostal 48 ur.

Maršal Tito v Mariboru

Maribor, 5. — Maršal Tito je obiskal Maribor, zlasti pa tovarno avtomobilov na Teznu in električno centralo na Mariborskem okolu. Maršal Tito se je zanimal za življenje delavstva, pregledal je kuhinjo, obiskal in delavsko prenočišče. Delavstvo mu je priredilo priredne manifestacije.

Voščila dr. Ribarja ob 8. stoletnici Moskve

Beograd, 5. — Predsednik Prezidija ljudske skupne FRLJ dr. Ivan Ribar je na slovenski odbor v Beogradu zvezi naslovil brozova voščila in čestitke za 800-letnico Moskve.

SPORED

PROSLAVE BAZOVIŠKIH ŽRTEV

*

Sobota 6.IX.1947

Danes dopoldne ob 9. uri na pokopališču pri Sv. Ani: Grobove štirih žrtve blagoslovi g. župnik Škabar. Spominski govor tov. prof. dr. Kosovele. Pevska zbor iz Skednja in Kolonkova pod vodstvom tov. Fabrisa zapojejo nekaj žalostnih. Nocoj bo ob 20. uri v Domu pristaniških delavcev svečana komemoracija s sledečim sporedom: Recitaciji v slovenski in italijanski. Govor v slovenski - tov. prof. Jelincič. Govor v italijanski - tov. Petronio. Pevske točke izvajata zbor »Tomažič« in »Škamperle«.

Nedelja 7.IX.1947

Dopoldne ob 9.30 sv. maša pri spomeniku; med mašo pevske žbore iz Bazovice. — Po maši polaganje vencev. — Sledita govora tov. dr. Dekle in tov. Rizzotija. — Združeni zbori iz okolice Bazovice zapojejo dve pesmi.

Popoldne ob 14. uri pri Bazovici koncert godbe Rinaldi.

Ob 15. uri se začne vseljudski tabor, na katerem bosta govorila tovariša Branko Babič in Gasparini Leopold. Pred in po govorih bo množični pevski nastop okrog 1500 pevcev. Sodelujejo tudi italijanski pevski zbori iz Milja, iz Skednja in kulturnega krožka »Tomažič«.

(Spored prevoza iz Trsta v Bazovico glej na 2. strani!)

K dogodkom v Lanišću

Naš urednik je obiskal uglednega duhovnika, doktorja bogoslovja, a kat. rim se je razgovarjal o dedekih v Lanišću ob priliki birme. Vsebinsko razgovora podajamo v naslednjih vrsticah.

Urednik: Gospod profesor, kakšna je Vaša splošna sodba o krivavih dogodkih v Lanišću?

Doktor bogoslovja: Tisti krivavi dogodki so vsega obdobja vredni in vse obdobje, in to s stališča vere, morale, pa tudi s narodnega in političnega, se posebej mednarodnega stališča. Zato je popolnoma pravi, da bo obiskoval krivce in storilce kategorizirano kaznovano.

Urednik: Gotovo imajo veliko krivdo laiki, tudi domači neodgovorni elementi. Kakšno pa je vaše mnenje o duhovnikih, ali smatrate, da imajo i oni vsaj del krivde?

Duhovnik: Kdo vse nosi odgovornost za dogodke, to bo — kakor upamo — dogleda preiskava in razprava. Preiskava bo tudi ugotovila daljše in bližnje krivce, pa tudi delež krivde vsakega posameznika. Kar se duhovnikov tiče, mislim, da nimajo pri zločinu nobene krivde, pač pa se da iz izjave ministrskega predstavnika dr. Bakariča in iz pojasnila italijanske agencije Ansa razbrati, da so duhovniki od daleč sovzrok za tiste dogodke.

Urednik: Kako se to razume?

Duhovnik: Nekateri duhovniki so sklicali sestanki in naredili sklepe glede botrov; take sklepe, ki so bili svojevredni kakor pa cerkveni ukazi. Postavili so posebno določila, katere osebe bodo sprejeli za birmanske botre in katere bodo odklonili. Duhovniška konferenca v Pazinu je storiila v tem pogledu sklepe, ki so močno prizadeli in ušali mnoge namenjene botre. Po teh sklepih bi mnogi botri morali odstopiti.

Sklepi pazinske konference pa niso v skladu s cerkvenim zakonikom. Naš »Codex iuris canonici« ima tri paragrafe, ki govorejo o birmanskih botrih. Dva paragrafa, 794 in 795, se glasita:

Da je kdo boter, je potrebno: 1. Da je bil sam birman. 2. Da je pri pameti in ima namerno dolžnost vršiti. 3. Da ni zapisan v nobeno krivostno ločino in mu ni s cerkveno sodbo naložena kaka kazen. 4. Da ni birmancu oče ne mati nezakonski drug. 5. Da ga izbere

birmanec ali njegovi starši, ali če teh ni, župnik. 6. Da se pri birmanju sam ali po zastopniku fizično dotakne birmance. Paragraf 795 pa se glasi:

Da se kdo sme pripustiti za botra, je treba: 1. Da je različen od krstnega botra. 2. Da je istega spola kakor birmanec. 3. Da je stopil v 14. leto svoje dovanja izobčen iz cerkve. 5. Da zna početne verske resnice.

Toliko zahteva Cerkev od botrov in nič več. Mladi duhovniki pa so hoteli preko teh predpisov dodati še svoje, kar je nedopustno. Hoteli so biti kakor se pravi — bolj papeški kot papež.

Ce je tako ravnanje nedopustno v mirni dobi, je v tej razburkani dobi to skrajno nemodro.

Ne v Gorici, ne v Trstu, ne v Vidnu niso duhovniki nikdar postavljali posebnih pogojev za birmanske botre.

Ravnanje pazinske konference je bilo netaktno, nemodro. To je vse graje vredna napaka. Taka napaka pa more ob spreminjanju drugih, ugotovljenih in še neugotovljenih činiteljev postati usodna, kakor je usodna postala.

Canterburyjski škof o obnovi v Jugoslaviji

Beograd, 5. — Hamlet Johnson, dekan v Canterburyju, ki je trenutno v Beogradu, je obiskal ploskno mesto na Kolubarski, filmsko mesto in grob neznanega južnaka na Avali. Nadalje je obiskal tudi centralni odbor antifašistične unije žena in prisotnosti izvedli umetniškega jugoslovanskega filma »Slavica«. Johnsona so sprejeli svetočano na univerzi. Johnson je izjavil, da je tekom bivanja v Jugoslaviji napravil najljubši vtis delovni polet jugoslovanskega ljudstva.

Proslave ob stoletnici srbskega književnega jezika

Beograd, 5. — Na ljudski univerzi v Beogradu je bila velika manifestacija v proslavo stoletnice srbskega književnega jezika in njegovih največjih ustvariteljev Vuka Karadžića, Danila Čiće in Branka Radičevića.

TIRANA. — Vrhovni javni tožilec je v procesu proti zarotnikom pred vrhovnim vojaškim sodiščem v Tirani zahteval smrtno kazen za vseh 24 obtožencev.

FRANCOSKI DELAVCI ZAHTEVAJO RAMADIEROVO OSTAVKO

Veliko protestno zborovanje v Parizu - Ramadier je s težavo dosegel zaupnico v skupščini

Pariz, 5. — Francoska zbornica je danes razpravljala o zaupnici vladi. Komaj nekaj ur pred začetkom seje si Ramadier je ni bil na jasnem o stališču svoje lastne — socialistične stranke. Zdi se, da razpolaga tajnik stranke, Mollet, z veliko v izvršnem odboru, m. drugo, ko ima Ramadier še precejšnje zaupanje v socialistični parlamentarni skupini. Po večerni debati so socialistični poslanci, z neznatno večino treh glasov sklenili, da bodo odobrili politiko vlade.

V imenu MRP je poslanec Tinguy izjavil, da bo njegova skupna dala vladi zaupnico, da se na ta način izogne povzročitve in da prihrani državni morebitno paniko. Za komuniste je govoril poslanec Fajon, ki je dejal, da bodo komunisti glasovali proti zaupnici. So za to, da ostane cena priložnosti, a kakor je sedaj, izjavljajo pa, da je račun uveljavljenja premij na produkcijo neupravičen. Proti vladi ni zaupnico so se izjavili tudi skrajni desničarji, medtem ko je poslalec Lussy izjavil za socialiste, da bodo glasovali v prilog vlade.

Ramadier je nato v svojem govoru poudaril, da je podpora štirih milijard za proizvodnjo premoga potrebna zato, da se Francija izogne dejarni krizi. Ramadier je udeleževal, da mora vlada nadzorovati takšno gospodarsko politiko, ki bo izločila vsako izpukulacijo, kar pa se da doseči trenutno samo z dirigiranim gospodarstvom. Kočino je Ramadier poudaril, da predstavljajo ravno subvencije za premog ključ finančne politike in politike cene. Vsek povšek cen premoga ni povzročil povisok cen vsem drugim predmetom, kar bi zopet okrepilo izpukulacijo na trgu.

Nato je poslanca zbornica izglasovala vladi zaupnico z 292 glasovi proti 248, pri čemer se je 54 poslancev vzdržalo glasovanja. S tem glasovanjem se položaj Ramadierove vlade ni izboljšal, temveč se je razčlenila v stranki, samo odložila. Tudi je mnenja, da je Ramadier v ključnih nasprotjih v lastni stranki, zlasti v izvršnem odboru in v tekočih socialne napetosti. Neposredno pred pričetkom seje se je širil glas, da je

Ramadier ponudil predsedniku republike svojo demisijsko.

List »Combat« piše, da ima tajnik socialistične stranke Mollet nam skleniti v kratkem izreden kongres stranke, ki bo obravnaval vse primere disciplinarni in ki bo poslanec, ki so glasovali za zaupnico, »Parisien Libres« pripominja, da skuša Ramadier najti pot med komunistom in dezavoliranimi ljudmi na razumejo in na ta način sibiho jedro francoske politike. Zakonski osnutek glede podpore za proizvodnjo premoga je bil cato izglasovan tudi v republiškem svetu in sicer s 153 glasovi proti 86.

Včeraj je bila seja sindikalne zveze pariskega okrožja. Soglasno je bila izglasovana resolucija, v kateri zahteva sindikat takojšnjo izvedbo dogovora, sklenjenega s svojo zvezo s Splošno zvezo dela in delodajalci, dalje zahtevajo za delavstvo višje kršne obroke.

V smislu poziva Splošne zveze dela je več kot 10.000 delavcev in nemenecevanj manifestirali proti povzročanju življenjske potrebnosti. Proti nastatim tekočim prehrani. V šestih velikih središčih so se delavci napotili na Marsovo polje. V središču so nosili napis: »Hodimo kruh dol z izkoriščevalci, zahtevamo demisijsko Ramad« in podporno. Tudi z vrz francoskih krščanskih delavcev se je v znak protesta pridružila stavki.

V Clermontu Ferrandu se je delna stavka razširila v splošno stavko.

Delegati 30 držav na proslavah v Moskvi

Moskva, 5. — V Moskvi pričakuje delegate kakih trideset držav, ki se bodo udeležili proslave 8. stoletnice Moskve. Predstavljali jih bodo župani posameznih prestolnic. Več delegatov je že prišlo iz New Yorka poročajo, da je tamkajšnji župan William O. Dwyer odklonil povabilo moskovske mestnega sveta. Tudi londonski župan Bracey Smith ne bo šel v Moskvo, ker da je prejel vabilo prepozno.

Uspehi poljskih premogovnikov

Varšava, 5. — V mesecu avgustu so v poljskih rudnikih nakopali 5 milijonov in 107 tisoč ton premoga, kar predstavlja povisok za 3,7% od predvidene proizvodnje.

Uradni podatki o madžarskih vojitvah

Budimpešta, 5. — Notranje m. n. strstvo je objavilo uradne podatke o porazdelitvi glasov na posamezne stranke pri volitvah 31. avgusta: Vlada koalicijske: komunisti 1.113.009, mali posestniki 769.633, socialdemokrati 744.641, narodna kmečka stranka 414.419. Opozicija: Barankovičeva katoliška stranka 921.423, Pfeifferjeva stranka 670.253, Baloghova stranka 263.226, radikalni in odpadniki socialisti 85.458, skupina krščanskih žena 69.623, m. n. stranka 50.294. Skupno število glasov: 5 milijonov 002.909.

Novi neredi v Delhiju

Novi Delhi, 5. — Pri novih neredih, ki so se večerj pričetili, je bilo v Delhiju 80 mrtvih in kakih 100 ranjenih. Policija je večkrat uporabila orožje.

Poziv piemontskih partizanov vladi

Rim, 5. — Partizani v Piemontu so pozvali vlado, naj v petnajstih dneh izvrši smrtne obsode, ki jih je izrekel izredno porotno sodišče v Turinu proti šestim fašistim zločincem v Casale. V mestu samem je proglašeno delavstvo v znak protesta. Zaradi počasnega postopanja sodišča splošno stavko. Tudi v raznih drugih mestih Piemonta so delavci iz solidarnosti do stavkajočih v Casali ustavili delo.

IV.

Uprava ljudske imovine

Pran, Koper se odlikujeta po svoji udeležbi pri organizaciji fašističnega terorja po vsej Istri. Znanje o akcijske skupine (square d'azione) iz Pirana. Naravno je, da so ti krivniki zbežali pred osvobodilno vojsko JA in zapustili svoja naknadna imetja. Zategadelj je bilo nujno, da se organizira institucija, ki bo prevzela upravo nad zapuščenimi imovino. To delo je vršila KUNI. Seveda so bili lastniki pobrali, kar so mogli, pretežna večina ostale premoženja pa je zginila pre dne svobode, tako da so dejansko ostale te uprave le hiše in zemljišča. Komisija je svoje delo vestno izvrševala in se vrši upravo nad tistimi imetji, ki ni bilo razloščeno. Delo komisije ni bilo lahko, če pomislimo, da je upravljalna nad 200 posestev samo v koprskem okraju.

Obnova

Toda škoda na ljudski imovini in izgubi, ki jo je povzročilo dolgotrajno fašistično zatiranje in

ZDA PODPIRAJO grške zatiralce in izkoriščevalce

Izdatki grške vlade so podvrženi vetu ameriške misle, ki nadzoruje vse grške notranje zadeve

Atene, 5. — Dopisnik »New York Timesa« piše, da je voditelj grške liberalne stranke Sofullis izjavil, da ne bo sodeloval v vladi, ki bi j' načeloval voditelj monarhistične stranke in sovražnik ljudstva Tsaldaris. Grški tisk se obirno bavi z vprašanjem sestave nove koalicijske vlade. Verjetno bo predsednik nove vlade Sofullis, podpredsednik in zunanji ministri Tsaldaris, Ministrstvo za pravosodje in za javni rad pa bo verjetno dočeljsko liberalcem, vojno ministrstvo pa populistom.

Angleški laburistični poslanec Donald Bruce je na nekem sindikalnem zborovanju izjavil, naj Amerika pošlje svoje vojskstvo v Grčijo, če želijo tam imeti tuje čete.

Bruce je pripomnil: »Zapomni si moramo, da ravno tisti, ki v ZDA kričijo proti totalitarizmu v Evropi in na Balkanu, pridajajo tudi bližnji konec Velike Britanije. Če bočjo nezaljubljeni svoj deolsko hordo, naj jo le nadaljujejo. Naj pa ne upajo, posebej sedaj, ko so ukinili pobor Veliki Britaniji na podlagi zakona o povzročanju in zakupu, in ki jo sedaj daje svojim bivšim sovražnikom, da bosta angleški denar in angleška

inladna na njihovo razpolago, da bi se borili za njihove interese.

Revija »World Reports« objavlja poročilo svojega atenskega dopisnika, ki izjavlja, da ZDA vedno bolj nadzorujejo grške notranje zadeve in da je voditelj ameriške misle Grševold politično najbolj vplivna oseba v Atenah. Članek poudarja, da ameriški svetniki sedaj razdirajo grško zunanjo trgovino, ameriški izvedenci pa prehrano, ameriška misla odloča o javnih delih, izdatki, grške vlade pa so podvrženi vetu ameriške misle.

Glavni stan demokratske vojske poroča, da so partizani (ekom drug polovice avgusta osvobodili vsa gorska pokrajina Panetolikon; nadalje so zasedli obširne predele pokrajine Eufrotija in Valtos, pri čemer so prizadejali vladnim četam težke izgube. V središču Grčije so razširili partizani svoje delovanje na pokrajino gora Elikon, oddaljeno približno 80 km od Aten. Pri tem so osvobodili tudi mesto Dohraia ter več vasi. V Tesaliji obvladajo demokratske čete gorsko pokrajino Osa, v Makedoniji pa so zavzele mesto Alajstrati.

Balkaniada v Ljubljani

Sodelovanje tržaških fizikultnikov - Slovesna prisega tekmovalcev

Ljubljana, 5. — Včeraj se je v Ljubljani začela balkaniada v vajah na orodju na telovadnici v Ti. volu. Na tribunah in nasipih se je zbrala ogromna množica, med njimi tudi predstavniki ljudskih oblasti in raznih organizacij.

Pri prvenstvu sodelujejo Albanci, Božariji, Madžarska, Romuni, Trst in Jugoslavija.

Po otvoritveni slovesnosti je sprejeli zastopnik fizikultne zveze

Stavke angleških rudarjev se nadaljujejo

Zaradi stavke rudarjev se je proizvodnja premoga znižala za 250 tisoč ton. Premog 60.000 rudarjev, ki sojo nevarnost, da ostane brez dela, tudi nad 60.000 tovarniških delavcev in sicer zaradi pomanjkanja goriva. Zvečanje v Sheffieldu, ki sodelujejo približno 8000 delavcev, so morali v nekaterih delavcih ustaviti delo. Razne opazke

JULIJ BELIRAM

Dosedanji rezultati dela ljudske oblasti v Koprščini in Bujščini

nebrzdano divjanje vojnih let, ni moglo zabrisati z nekaj sto obiziranih institucij, ki so prevzela upravo nad zapuščenimi imovino. To delo je vršila KUNI. Seveda so bili lastniki pobrali, kar so mogli, pretežna večina ostale premoženja pa je zginila pre dne svobode, tako da so dejansko ostale te uprave le hiše in zemljišča. Komisija je svoje delo vestno izvrševala in se vrši upravo nad tistimi imetji, ki ni bilo razloščeno. Delo komisije ni bilo lahko, če pomislimo, da je upravljalna nad 200 posestev samo v koprskem okraju.

V načrtu je tudi graditev nekaj šol v hratskih vaseh bujskega okraja. Pri obnovi imamo marsikje velike težave, bodisi pri izbiranju delovne sile, zlasti strokovnega kadra, bodisi pri prevoznih sredstvih. Vendar se oblasti trudijo, da se premostijo vse težave in da se delo dokonča v določenem roku. Medtem ko se zavedajo antifašistično ljudstvo v masah udeležuje prostovoljnega dela, zato da se čimprej obnovijo poškodovani domovi, se koprski izdatki opredeljujejo delu pri obnovi in prodajajo svojo delovno silo v Trstu, kjer sprejemajo izkaznico asistena.

Doloteni so krediti v višini 20 milijonov za popravilo in obnovo bolnice v Koprju, šol in Piranu, delo, ki se je že začelo in bo v doglednem času končano. Vrš

se tudi popravilo cest, kanalizacije in melioracija, le za glavno cesto nam primanjkuje, prepotrebni bitumen.

Omembe vredno je, da se v Koprju podira zloglasna jetnina koprška Bastilja in se iz tega materiala zidajo šole, popravljajo bolnice, dijaški domovi itd. Tudi na ta način se rušijo ostanki srednjeveštva in simboli zatiranja ter se iz njihovih ruševin gradijo ljudstvu koristni domovi.

Šolstvo

Gotorili smo o materialni obnovi. Veliko več bi lahko naredili o obnovi na kulturnem področju, o šolstvu itd. Poleg borbe proti

neprispečnosti, za katero so se zlasti v zimskem času organizirali tečaj, 30 po številu, je bilo organiziranih 37 večernih tečajev za splošno izobrazbo ter od marca dalje uprizarjenih 52 kulturnih prireditelj. Poleg slovenske gimnazije v Koprju, ki je obstajala že v času Avstrije, se je osnovala v koprskem okraju še slovenska srednja tehniška šola; v Seme-deli deluje slovenska trgovinsko-pomoška akademija. V Portorožu je bilo ustanovljeno slovensko učiteljsko, ki ga obiskuje 19 dijakov. Istočasno je bil organiziran tudi 6-mesečni tečaj za pomožno učiteljstvo. Na pobudo tamkajšnjega ljudstva se je v Portorožu osnovala tudi slovenska gimnazija. V Skočjanu pri Koprju deluje tudi vinarso-sadiarska šola. Šola obiskuje 38 dijakov. Pripravljen je bila tudi italijanska razprednica (paralelka), to, da ni bila otvorena, ker ni bilo pripravljenosti. Razen učiteljske in Portoroške otvarja triletna šola za otroške igrarice. V okraju deluje

